

конфликти у Clash of Civilizations – за сада не може бити речи о било каквој „пацификацији“/ успостављању мира међу њима. Граф завршава свој памфлет поглављем у коме он са „погледом споља“ и „погледом изнутра“ настоји да конфликтни потенцијал религија сузи увођењем појма „присутности Бога“. Реч је о бо-

гословском појму инкарнације/ оваплоћења. Кроз инкарнацију „Бог не жели више бити свемогући, већ по мери човека“. У овом постулату и Граф види порицање сваког богословског легитимитета односно „фантазија моћи“ било ког владоаца.

Зоран Андрић

Felmy, Karl Christian, *Einführung in die orthodoxe Theologie der Gegenwart*

3., erg. Aufl.

Berlin ; Münster : Lit, 2014

XXII, 306 S. : Ill. ; 24 cm

ISBN: 978-3-643-11199-9

Карл-Кристијан Фелми, *Увод у савремено православно бојословље*

Негдашњи професор на Катедри за историју и теологију хришћанског Истока на Универзитету у Ерлангену-Нирнбергу, др Карл-Кристијан Фелми, наследник чувене Фајри фон Лилијенфелд, је аутор овог *Увода у савремено православно бојословље* који се објављује у другом допуњеном и ревидираном издању.

Овим другим и допуњеним издањем овај стандардни увод постаје изнова доступан, будући да је прво издање овога дела из 1990. г. било одавно исцрпљено. Овај *Увод* је фундирани преглед најзначај-

них линија теолошког мишљења православља које се мимо свог централног литургијско-евхаристијског усредсређења оријентише и ка „теологији опитности“. Реч је о некој врсти компендијума догматичких позиција православља. Тематски спектар се разапине од учења о Светој Тројици, христологији и пневматологији, преко сотириологије и еклисиологије, до учења о светим тајнама, чиновима и црквеном праву. Овај *Увод* је конципиран не само као пропедевтичко штиво за заинтересоване инославне вернике, већ је наишло

и на широк пријем и стручну ре-цепцију и унутар православља. Прво издање овог *Увода* из 1990. г. је у међувремену преведено и објављено на више језика – на руском, италијанском, румунском, шпанском и бугарском.

Аутор, Карл-Кристијан Фелми, је конвертирао из евангелистичке у православну вероисповест 2007. г., присајединивши се богословљу и предању отаца Свете Православне Цркве, те сада као ђакон Руске Православне Цркве партиципира у њеном неизмерном докосошском торжеству. Фелми је за своје академске каријере био специјалиста за руску омилитику друге половине 19. века, те се та верзираност и наклоност руској богословској традицији уочава и у овом *Уводу*, иако је и јелинско/грчко богословско наслеђе једнако укључено у готово свим најбитнијим дисциплинама.

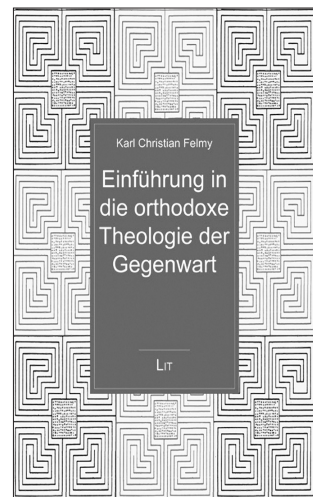
Књига је структурисана у девет поглавља:

1. Теологија опитности
2. Апофатичка теологија
3. Спознајност теологије
Оца, Сина и Светога Духа
4. Христологија
5. Пневматологија
6. Спасење и обожење
7. Црква – место православ-
ног верског сазнања
8. Тајне као опитност Цркве
9. Есхатологија као основна
димензија православне теологије

Ово друго издање се разликује од првог и тиме што оно садржи и једно додатно потпоглавље о христологији и учењу о спасењу којима је додат избор химни и молитви, а

које је насловљено „Кеноза божанског Логоса“. Ово дело је написано на високом научном нивоу и изискује од читалаца предзнање и владање неколиким језицима, али је оно у својој

структуралној прегледности и јасности израза и исказа доступно и заинтересованој лаичкој јавности која жели да стекне сувисли поглед на поједине одсеке православне живе богословске традиције. Рецентна интернационална библиографија омогућује као координатни систем оријентацију кроз све области православног богословља. Фелмијеве тезе на крају сваког поглавља поантирају у срж изложене материју и омогућују читаоцу да их се држи као Аријаднине нити у лавиринту православног теологуменона. Такав подухват отвара и инославном читаоцу нову панораму богословских рефлексја и нова диференцирана сазнања о разлици при-

ступа православног богословског промишљања и опитног живљења у односу на инославна. Можда би овај *Увод* попримио све савршене атрибуте савремености да је аутор написао и једно релевантно поглавље о његовом месту и улози у екуменском/икуменском богословљу, као и о позицијама

православног богословља у савременом еколошком дискурсу. Овај Фелмијев *Увод* би требало – и ми мо ових незнатних дефицита – да и у српском преводу што пре нађе пут и до наше богословске и шире академске јавности.

Зоран Андрић

Hubertus R. Drobner, *Lehrbuch der Patrologie*

3., korrigierte und erg. Aufl.

Frankfurt, M. ; Berlin ; Bern ; Bruxelles ; New York, NY ; Oxford ; Wien :
Lang, 2011.

574 S. : Kt. ; 23 cm

ISBN: 978-3-631-63080-8

Хубертус Дробнер, *Уџбеник паџрологије*

Овај компендијум је дело које надраста жанр књижевне историје и захвата период дужи од осам столећа – од библијских апокрифа оријенталне књижевности хришћанског происхођења до Исидора Севилског и Јована Дамаскина († 750).

Откако је класично дело патролошке литературе Altaner/Stuiber, *Patrologie. Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter* безнадежно исцрпљено, те се само још антикварно игром фортуне за жежено злато може добавити, то се потреба за оваквим делом већ више година осећала. Мимо књиге Фидровица, овај уџбеник је веома солидно испуњење зјапеће

празнине у области патристике/патрологије за потребе студената.

Хубертус Дробнер је троструки доктор и професор историје древне Цркве у Падерборну и Риму и један од најугледнијих стручњака у своме фаху.

У Дробнеровом компендијуму су обрађени сви литерарни жанрови отаца Цркве Истока и Запада у књижевним, историјским, еклисијалним и богословским контекстима.

Четири начелна аргумента (*argumentatio patristica*) су својствени патролошкој књижевности:

1) *Doctrina orthodoxa*: богословско учење и Црква морају бити подударни/конгруентни.